

Israel Psychological Association
Member of the International Union
of Psychological Science

הסתדרות הפסיכולוגים בישראל
חברה באיגוד הבינלאומי למדע הפסיכולוגיה
עמותה רשומה

קוד האתיקה

המקצועית

של

הפסיכולוגים בישראל

ינואר 2017

תוכן עיניינים

עדכון קוד האתיקה המקצועית של הפסיכולוגים בישראל

5	ראשית דבר
7	מקצוע הפסיכולוגיה
7	הגדרות
8	קוד האתיקה
8	תכלית הקוד וחלותו
8	הנחלת הקוד
9	ערכים ועקרונות מנחים
9	עיקרון א' - ייעוד ומחויבות המקצוע והעוסקים בו לקידום הרווחה הנפשית
9	עיקרון ב' - הפסיכולוג כאדם
9	עיקרון ג' - עבודה מקצועית-אתית
10	עיקרון ד' - מחויבות חברתית
10	1. יישום כללי האתיקה
10	1.1 בקיאות בכללי האתיקה והחוק
10	1.2 דילמות בין כללי אתיקה לבין מערכות כללים אחרות
10	1.3 שיתוף פעולה עם ועדת האתיקה
10	2. מקצועיות בפסיכולוגיה
10	2.1 התערבות פסיכולוגית
10	2.2 דרישות למיומנות מקצועית
11	2.3 מיומנויות מקצועיות מותאמות
11	2.4 הצגת הזהות המקצועית
11	2.5 בעיות וקונפליקטים אישיים
11	3. הרשומה הפסיכולוגית
11	3.1 רשומה פסיכולוגית
11	3.2 תכלית הרשומה הפסיכולוגית
12	3.3 חובת ניהול רשומה פסיכולוגית
12	3.4 ביצוע הרשומה הפסיכולוגית
12	3.5 חתימה על הרשומה הפסיכולוגית
12	3.6 שמירת רשומות פסיכולוגיות
13	3.7 גישה לרשומות הפסיכולוגיות
13	3.8 תנאים לעיון ברשומה הפסיכולוגית וקבלת העתק
13	3.9 תנאים למסירת העתק הרשומה הפסיכולוגית למי שאינו הלקוח או מייצגיו החוקיים
13	3.10 מסירת רשומה פסיכולוגית אחרי סיום הטיפול
13	3.11 העברת רשומה פסיכולוגית במאגרי מידע
14	3.12 רישום נמעני הרשומה הפסיכולוגית
14	3.13 רשומת אבחון ומסירת חומרי גלם
14	3.14 תרשומת אישית שאינה חלק מהרשומה הפסיכולוגית

14	סודיות מקצועית	.4
14	שמירה על סודיות	4.1
14	החוזה על כללי הסודיות	4.2
15	תנאים להסרת החיסיון על המידע	4.3
15	חשיפת מידע הקשור בלקוחות	4.4
15	הגנה על מידע חסוי במאגרי נתונים	4.5
16	הבניית הקשר המקצועי	.5
16	הסכמה מדעת להתערבות מקצועית	5.1
16	ריבוי לקוחות	5.2
17	קטינים וחסרי ישע	5.3
17	קבלת הסכמה משני ההורים להתערבות מקצועית בילדם	5.4
17	הסדרים כספיים בתוך הבניית הקשר המקצועי	5.5
17	קשר מקצועי בין פסיכולוג ולקוח בזיקה לקשרים מקצועיים נוספים	5.6
18	יחסים מקצועיים בין פסיכולוגים ולקוחותיהם	.6
18	הימנעות מפגיעה	6.1
18	נאמנויות כפולות של הפסיכולוג	6.2
18	יחסים מקבילים בין פסיכולוג ולקוח	6.3
19	יחסים מיניים בין פסיכולוג ולקוח	6.4
19	הפסקת הקשר המקצועי	6.5
19	מעבר לקוחות להתערבות פסיכולוגית או מקצועית אחרת	6.6
19	מעבר לקוחות ממסגרת מערכתית למסגרת פרטית	6.7
20	דמי תיווך להפניות ובקשת המלצות של פסיכולוגים מלקוחותיהם	6.8
20	יחסים בין עמיתים	.7
20	סולידריות בין פסיכולוגים	7.1
20	חוות דעת של פסיכולוגים על עמיתים, מודרכים וסטודנטים	7.2
20	קשיי תפקוד וליקויים המתגלים אצל עמיתים	7.3
21	אבחון והערכה	.8
21	אבחון והערכה בהקשר טיפולי ושאינו טיפולי	8.1
21	שימוש הולם בכלי אבחון והערכה	8.2
21	הסכמה מדעת לאבחון	8.3
21	פירוש של תוצאות אבחון	8.4
21	רשומת האבחון וחוות הדעת המבוססת עליה	8.5
22	חתימות על אבחון והערכה	8.6
22	מסירה של תוצאות אבחון ומשוב ללקוחות	8.7
22	שמירה על ביטחון כלי האבחון	8.8
22	פסיכולוגיה ומערכת המשפט	.9
22	עיסוק בפסיכולוגיה משפטית	9.1
22	עדות פסיכולוג בבית משפט	9.2
23	פסיכולוג העוסק במתן חוות דעת מקצועית לבית משפט	9.3

23	פסיכולוג המתבקש לתת חוות דעת משפטית	9.4
23	יחסי הפסיכולוג ונשוא עדותו בבית המשפט	9.5
23	חוות דעת פסיכולוגית לבית משפט הקשורה בקטינים ובחסרי ישע	9.6
24	חוות דעת שנייה	9.7
24	מסירת חומרי גלם בערכאות משפטיות	9.8
24	התערבות פסיכולוגית באמצעים מרחוק	.10
24	התערבות מקצועית באמצעות מדיה, שאינה פנים אל פנים	10.1
24	החוזה המקצועי בהתערבות פסיכולוגית באמצעים אלקטרוניים	10.2
24	אמצעים לאבטחת פרטיות של התערבות מרחוק	10.3
25	רשומה פסיכולוגית בהתערבות מרחוק	10.4
25	הפסקת התערבות פסיכולוגית באמצעים מרחוק	10.5
25	התערבויות מרחוק עם לקוחות מחוץ לישראל	10.6
25	אבחון פסיכולוגי והערכה מרחוק	10.7
25	התערבויות מרחוק בקטינים ובחסרי ישע	10.8
25	הופעת פסיכולוגים במדיה	10.9
25	תוכניות במדיה שיש בהן מעורבות של פסיכולוגים	10.10
26	אתיקה בהדרכה	.11
26	מחקר ופרסום מדעי	.12
26	התנהלות אתית במחקר	12.1
26	דאגה למשתתפים במחקר	12.2
27	מצבים שנויים במחלוקת וניגודי עניינים	12.3
27	דאגה לבעלי חיים במחקר	12.4
27	השתתפות בפרסום מחקרים	12.5
27	בודקי עבודות מחקר	12.6
27	הצגה עצמית מקצועית ופרסום	.13
27	הצגה עצמית על פי חוק	13.1
28	פרסום מקצועי	13.2

לקהילת הפסיכולוגים בארץ שלום רב, חברות ועדת האתיקה של הסתדרות הפסיכולוגים בישראל שמחות וגאות להציג את קוד האתיקה המעודכן לשנת 2017. אנו מצרפות את מכתבנו המביא בתמצית את הטעמים שהנחו את עבודת העדכון והובילו לשמירת מבנה הקוד הנע מערכי המקצוע אל הכללים.

העבודה על עדכון קוד האתיקה החלה בשנתה האחרונה של כהונת ועדת האתיקה הקודמת שפעלה בין השנים 2010 - 2014. עם חילוף הוועדות קבלה וועדת האתיקה הנוכחית את טיוטת הקוד המעודכן ופעלה להמשך תהליך הוצאתו לאור. לאחר סיום הכנת הטיוטא של עדכון קוד 2004 נשלחו העתקים לכמאה פסיכולוגים בישראל הפועלים בתחומי המקצוע המגוונים של הטיפול, האבחון והייעוץ, ועובדים במערכות השונות: הציבוריות, העצמאיות, הקליניקות והמכוונים להשמה, לטיפול ולהכשרה. כמו-כן כללו המשיבים פסיכולוגים במעמד מקצועי וניהולי שונה ושנות ותק שונות וכן מכל תחומי ההתמחויות ומגמות הלימוד באוניברסיטאות ובמכללות. כמחציתם השיבו ולהם ברכות ותודות. הטיוטה הועברה להערות משרדו של היוע"מ של הפ"י. בהמשך אושר הקוד המעודכן בוועד המרכזי של הפ"י ובאסיפת הפ"י ב-31.01.2017. קוד האתיקה אומץ גם על-ידי מועצת הפסיכולוגים שאשררה ב-17.02.2015 החלטה מ-2006 לפיה קוד האתיקה של הפ"י הוא הקוד האתי של הפסיכולוגים בישראל. לאישור המבורך של שני הגופים, הפ"י והמועצה יש משמעות חשובה הנוגעת לחלותו של הקוד על כלל הפסיכולוגים בישראל.

קוד האתיקה הנוכחי יושב איתן על כתפיו של

קוד 2004 אשר הוא מצדו ישב על תקנון האתיקה המקצועי של הפ"י 1958 ועל קוד 1998. השינויים שחלו מקוד אחד למשנהו שיקפו את רוח התקופה כפי שמתבקש ביחס לקוד אתי ונסמכו על מסקנות שהצטברו בעבודת ועדות האתיקה. בקוד הנוכחי נוספו והורחבו פרקים וכללים כשהבולטים שבהם נוגעים לעבודה עם קטינים, לרשומה הפסיכולוגית, לפסיכולוגיה ומערכת המשפט ולעבודת פסיכולוגים באמצעים מרחוק.

כללי האתיקה של הפסיכולוגים עליהם אמונה ועדת האתיקה בהפ"י וכללי חוק הפסיכולוגים שעל אכיפתם אמון משרד הפסיכולוגית/הארצי/ת הפועל במשרד הבריאות שוכנים כבוד זה עם זה. קיומם המשותף מעיד על הבחנה מתבקשת בין שיח החוק, המחבר את המקצוע דרך החקיקה עם כלל אזרחי המדינה לבין שיח האתיקה, המחבר בין אנשי המקצוע הטורחים לבנות קהילת פסיכולוגים ערכית ואתית. תכלית הכללים וסוגי השיח הללו להעצים את אמון הציבור בדמותה של הפסיכולוגיה בארץ ובמידותיהם המקצועיות הראויות של הפסיכולוגים, כאשר ללא אמון זה לא יתאפשר שיח הטיפול ושאר ההתערבויות המקצועיות שהן ליבת עבודתנו.

על מבנה הקוד: בפתיחה ישנה אמירה על ייחוד הפסיכולוגיה ועל תכליתו וחלותו של הקוד. בהמשכו הגדרות מבהירות למושגים מרכזיים בקוד. אחרי אלו באים הערכים והעקרונות המתייחסים לדמות המקצוע ולמידות האנושיות של הפסיכולוגים כבני-אדם. פה מההלכה למעשה יבואו הכללים המורים על ההתנהלות המקצועית-אתית הראויה. המעבר מערכים לכללים מונחה מהתפיסה לפיה העקרונות

והערכים הם המעצבים את הדילמה המוסרית, וזו עומדת בתשתיתו של הקונפליקט האתי. הקונפליקט האתי מטבעו ייפתר כי בסופו צריך לבחור ברירת התנהגות מקצועית מבין הברירות שעלו. חרף זאת לא בהכרח ייפתרו הדילמות המוסריות שעומדות מאחורי הקונפליקט. גם אם יודעים או מחליטים מה הראוי או הניתן לעשות, ופועלים באופן מקצועי, עדיין יכולות להיות שאריות של דילמות מוסריות. דילמות אלו הן חלק בלתי נפרד מהמקצוע. הן משביחות את עבודתנו אם הן תורמות להרחבת ההגות המקצועית, אך הן עלולות להיות בעלות השלכות שליליות אם הן גורמות לציניות וסקפטיות, לחוסר אונים מוסרי, ולהימנעות מנקיטת עמדה מקצועית.

בתפיסתנו הקוד אינו אסופת ערכים וכללים ללמידה בעל-פה. פסיכולוגים שמטבעם עובדים מתוך רגישות והכרה מקצועית-אתית פועלים לפי הכללים. עם זאת ידיעת כללי האתיקה והחוק המקצועיים הם חיוניים כי אלו מהווים את

אחד מהפיגומים החשובים לבחינת טיבה של הפעולה המקצועית וחלופתה ולהנמקתן לעצמנו וללקוחותינו.

טעויות וכשלים אתיים הם בראש וראשונה מקור להתדיינות על הפעולות המקצועיות שלנו למען שכלולן. וועדת האתיקה בהפ"י המשמשת במה להתייחסות לבעיות אתיות של כלל הפסיכולוגים בישראל והיא מקור בלתי נדלה לשמירת שיח האתיקה המקצועית כשיח חי ותוסס האמור להוות חלק בלתי נפרד מכל התערבות מקצועית. זהו שיח שצריך להתקיים ללא הרף, שכן הוא מסייע לשמור על איכות עבודתנו וטוהר המידות המקצועי שלנו.

ד"ר רבקה רייכר-עתיר, חנה בן-ציון, יונת בורנשטיין בר-יוסף, נאוה גרינפילד, חנה האושנר, נוגה קופלביץ, שלומית בן-משה.

מקצוע הפסיכולוגיה

מקצוע הפסיכולוגיה מוסדר בחוק ורק לבעלי רישיון יש היתר לעסוק בפסיכולוגיה. פסיכולוגיה היא מקצוע בעל גוף ידע שבו עוסקים בנפשו של האדם על רגשותיו, מחשבותיו, גופו ותפקודו. העיסוק בפסיכולוגיה הוא עיסוק ייחודי, לפסיכולוגים בלבד, המהווים קהילה מקצועית ורואים את המקצועיות והאתיקה כאחת, וכחלק בלתי נפרד מעיצוב דמות המקצוע ודמותם הם כאנשי מקצוע. הפסיכולוגים מיישמים את הידע המקצועי והמדעי בפסיכולוגיה. באמצעותו מתייחסים לחוסן ולסבל של בני אדם, וזאת למטרות הכוונה, השמה ושיקום, ולמטרות טיפוליות לנמצאים במצוקות נפשיות, גופניות או תפקודיות. התכלית היא לתת מענה לשיפור התחושה, ההרגשה והתפקוד במצבים אישיים, בין אישיים, זוגיים, משפחתיים, חברתיים, תעסוקתיים וארגוניים. עיסוקם של פסיכולוגים הוא באבחון, ייעוץ וטיפול, תוך שימוש בכלים, שיטות ואמצעים פסיכולוגיים המבוססים על גוף הידע המחקרי ועל תאוריות פסיכולוגיות. המיומנויות המקצועיות של פסיכולוגים נרכשות בלמידה, בהכשרה ובהתמחות מקצועית פורמלית, וכן בהתעדכנות מתמדת במהלך שנות עבודתם. העיסוק בפסיכולוגיה מושתת על פיתוחן של מערכות אמון המחייבות פסיכולוגים לרמה גבוהה ביותר של שמירה על עקרונות ועל כללים של התנהגות מקצועית-אתית.

הגדרות

"פסיכולוג"

אדם הרשום בפנקס הפסיכולוגים או בעל היתר (לפי חוק הפסיכולוגים, תשל"ז-1977).

"עיסוק בפסיכולוגיה"

עיסוק מקצועי כמשלח יד באבחוןם ובהערכתם של עניינים ובעיות בתחום הנפשי, השכלי וההתנהגותי של בני אדם, וכן טיפול, שיקום, ייעוץ והדרכה בנוגע לעניינים ולבעיות כאמור, הנעשים בדרך כלל בידי פסיכולוג (חוק הפסיכולוגים, תשל"ז-1977).

"התערבות פסיכולוגית"

טיפול, אבחון והערכה, שיקום, ייעוץ, הדרכה, מחקר, או כל פעולה מקצועית אחרת בתחום העיסוק בפסיכולוגיה הנעשית על ידי פסיכולוגים.

"לקוח"

מטופל, מוֹדֵרֵךְ, מטופל של מוֹדֵרֵךְ, נועץ, משתתף במחקר מדעי או ארגון, וכל מי שמבקש או מבקשים בעבורו התערבות פסיכולוגית. אל אלה נוספים מייצגיהם החוקיים של כל הנמנים לעיל, שגם הם בחזקת לקוח.

"רשומה פסיכולוגית"

תיעוד ההתערבויות הפסיכולוגיות המתייחסות ללקוח וכוללות את המידע עליו, המתועד בדרך של רישום או צילום, או בכל דרך אחרת.

"הסכמה מדעת להתערבות פסיכולוגית"

ההסכמה מדעת ניתנת על ידי הלקוח לאחר שקיבל מידע מהפסיכולוג על מהות ההתערבות ואופן התנהלותה. ההסכמה מדעת היא תנאי הכרחי לקיומה של התערבות פסיכולוגית. אם קיומה של התערבות פסיכולוגית היא הכרחית לנוכח סכנת נזק חמור לרווחתו הנפשית של הלקוח, ולא הושגה הסכמה מדעת מהלקוח או ממייצגיו החוקיים, ישקול הפסיכולוג לפנות לוועדת האתיקה הפועלת בתוקף חוק זכויות החולה, תשנ"ו-1996, או לבית המשפט, כדי שיוורה לקיים את ההתערבות.

קוד האתיקה

תכלית הקוד וחלותו

קוד האתיקה נועד לעצב ולשכלל את דמות המקצוע כלפי פנים, אל הקהילה המקצועית, וכלפי חוץ, אל הלקוחות ואל הציבור. קוד האתיקה מתווה כללים לשמירת טוהר המידות המקצועי של הפסיכולוגים. קוד האתיקה מכיל מערכת של עקרונות מנחים המשקפים את ערכי המקצוע ומגדירים את אמות המידה לבחינת פעולתם של פסיכולוגים ואת אחריותם של הפסיכולוגים בעבודתם. מהעקרונות המנחים נקבעים כללים להתנהגות אתית של פסיכולוגים המורים מהי ההתנהלות המקצועית הראויה, הנהוגה והנדרשת מהם. תכלית הקוד היא לתת בידי פסיכולוגים כלי שישימש אותם בקבלת החלטות מקצועיות בהתאם לערכי המקצוע, ושיהווה גם אבן בוחן לשיפוט ההתנהגות המקצועית על פי אותם ערכים. ועדת האתיקה של הסתדרות הפסיכולוגים בישראל פועלת על פי תקנון הארגון ושואבת ממנו את סמכותה לעדכן את כללי הקוד ולהטמיע אותם. קוד האתיקה מייצג אמות מידה של מקצוע תלוי תקופה ותרבות, ולפיכך ראוי לעדכנו באופן שוטף.

כללי האתיקה המנוסחים בקוד האתיקה מחייבים את כלל הפסיכולוגים בישראל. זאת, על פי אשרור החלטה במועצת הפסיכולוגים בשנת 2015.

הנחלת הקוד

פסיכולוגים חייבים להיות בקיאים בכללי קוד האתיקה, החוקים והתקנות הקשורים לעבודתם המקצועית, ולפעול לפיהם. עליהם לשקוד ולפתח הגות מקצועית אתית לכל אורך עבודתם. על הפסיכולוגים להיות ערניים למצבים שבהם קיימים קונפליקטים בין ערכי המוסר, כללי החוק וכללי האתיקה. במקרה של קונפליקט שקשה למצוא לו פתרון מומלץ לפנות לוועדת האתיקה להתייעצות. הנחלת קוד האתיקה היא חלק בלתי נפרד מתוכניות הלימוד, ההכשרה וההתמחות במקצוע הפסיכולוגיה. על פסיכולוגים, במשך כל פעילותם המקצועית, חלה האחריות לעקוב אחר העדכונים בכללי האתיקה ולשקוד על הטמעתם.

עיקרון א' - ייעוד ומחויבות המקצוע והעוסקים בו לקידום הרווחה הנפשית

בעבודתם המקצועית יפעלו הפסיכולוגים לקידום רווחתו הנפשית של הלקוח ולמזעור סבלו. זאת על פי שיקולים מקצועיים ומתוך הכבוד הראוי לאדם, לערכיו, לזכויותיו, להגדרתו העצמית ולאוטונומיה שלו, כל עוד אלה אינם פוגעים באלו של האחר.

פסיכולוגים יהיו ערים לדילמות מוסריות וקונפליקטים אתיים המתעוררים בעבודתם. במצבים של ניגוד אינטרסים או כאשר נוצרים קונפליקטים בין מחויבויות מתחרות, על הפסיכולוגים לעשות כל שביכולתם כדי להגיע לפתרון שיאפשר להם למלא את תפקידיהם בצורה מקצועית ואחראית, והם יפעלו כדי למנוע נזק אפשרי או למזער אותו ככל האפשר.

עיקרון ב' - הפסיכולוג כאדם

פסיכולוגים ישאפו להכיר את העומד ביסוד המניעים, המשאלות והאיוויים שלהם לעסוק במקצועם. ביסוד זה עומדת החתירה לגילוי הייחוד של המטופל האמור להיחשף במהלך ההתערבות הפסיכולוגית, ייחוד שמאפשר לו לפעול באופן המטיב בעבורו מבלי לפגוע בעצמו ובאחר.

פסיכולוגים חותרים למודעות כלפי עצמם על מכלול אפיוניהם ופועלים למזער באופן מרבי השפעות שליליות של אלה על עבודתם. פסיכולוגים ערים לכוח ולהשפעה שמערכות היחסים המקצועיות מקנות להם, ולא ישתמשו בהם לניצול לרעה של לקוחותיהם ולכל מטרה אחרת שאיננה בתחום תפקידם המקצועי. פסיכולוגים הם בעלי מידות של יושרה, אחריות ואכפתיות כלפי לקוחותיהם ובעבודתם במחקר, בהוראה ובכל פעילות והתערבות פסיכולוגית אחרת.

פסיכולוגים ינהגו ביושר, בהגינות ובכבוד כלפי הזולת, ויימנעו מכל הולכת שולל והטעיה בהצגת מידע הנוגע לעבודתם ולמעמדם המקצועי.

עיקרון ג' - עבודה מקצועית-אתית

פסיכולוגים נדרשים להתנהלות על פי אמות מידה ראויות של אתיקה, ידע ומיומנות מקצועית. עבודה זו דורשת מהם הכרה ברב-גונית המקצוע ובמגבלות הידע.

פסיכולוגים יכירו בגבולות יכולותיהם האישיות, וכן בגבולות של התמחותם, הכשרתם ומיומנותם. הם יבינו את משמעות פעולותיהם וייטלו אחריות לפעולות שבהן נקטו.

פסיכולוגים, במשך כל עבודתם, יקפידו ללמוד, להתעדכן ולהשתכלל מקצועית ומדעית דרך קבע. בתחומים שבהם טרם גובשו אמות מידה מקצועיות מוכרות, יפעילו פסיכולוגים שיקול דעת המבוסס על ידע מקצועי ומדעי.

פסיכולוגים יהיו בעלי יכולת לנמק את פעולותיהם המקצועיות לעצמם, לעמיתיהם וללקוחותיהם. פסיכולוגים יעודדו גישה והתנהגות מקצועית-אתית ראויה בקרב עמיתים, סטודנטים, מתמחים ומודרכים, ויקיימו התייעצויות בנושאים מקצועיים ואתיים עם עמיתים, עם דמויות מקצועיות שלהן הם כפופים, ובמידת הצורך, גם עם ועדת האתיקה או גופים ופורומים נוספים העוסקים באתיקה המקצועית.

עיקרון ד' - מחויבות חברתית

פסיכולוגים יכבדו בני אדם באשר הם, ויהיו מודעים להבדלים אישיים, חברתיים ותרבותיים בין בני אדם. בעבודתם עם לקוחות מרקע שונה, יתאימו ככל האפשר את שיטות עבודתם לאפיונים ולצרכים המיוחדים של האוכלוסייה שעמה הם עובדים. פסיכולוגים יגלו ערנות למקומם המקצועי-אתי בחברה ובקהילה שבה הם עובדים וחיים, ויביאו לידיעת הציבור את ידיעותיהם בפסיכולוגיה במטרה לתרום לרווחת בני האדם וקהילתם. פסיכולוגים יעשו כל שביכולתם לשמירת כבוד המקצוע, כבודה של הקהילה המקצועית וטיפוח הסולידריות בתוכה, תוך מחויבות לקוד האתיקה.

1. יישום כללי האתיקה

1.1 בקיאות בכללי האתיקה והחוק

פסיכולוגים יכירו את כללי האתיקה והחוק, וינהגו לפיהם בכל תחומי עבודתם. פסיכולוגים יעקבו אחרי שינויים ועדכונים בכללי האתיקה ויפעלו להפצתם במסגרת תפקידיהם. כל זאת, כדי לשמור על התנהלות העולה בקנה אחד עם הקוד האתי של הפסיכולוגים, אשר מגן על הלקוחות, על אנשי המקצוע ועל כבוד המקצוע.

1.2 דילמות בין כללי אתיקה לבין מערכות כללים אחרות

פסיכולוגים יהיו ערים לסתירות ולדילמות אפשריות בין כללי האתיקה לבין כללי החוק וכללי המסגרות הנוגעות לעבודתם. במצבים של סתירות עליהם לפעול בשקיפות המרבית מול הלקוחות, ולהתייעץ בעניינים אלו עם גורמים מקצועיים.

1.3 שיתוף פעולה עם ועדת האתיקה

כל העוסק בפסיכולוגיה כמוגדר לעיל, ישתף פעולה עם הליכי ועדת האתיקה וייענה לפניויותיה. העדר שיתוף פעולה עם ועדת האתיקה מהווה לכשעצמו הפרה של כללי האתיקה.

2. מקצועיות בפסיכולוגיה

2.1 התערבות פסיכולוגית

פסיכולוגים יבססו את עבודתם על שיקול דעת מדעי ומקצועי, וזאת גם כשנוקטים שיטות חדשות וניסיוניות. נימוקי ההתערבות המקצועית אמורים להיות מובנים ללקוח או למייצגיו החוקיים כך שיוכלו להסכים עליה מדעת.

2.2 דרישות למיומנות מקצועית

מומחיות, מיומנות והכשרה של פסיכולוגים הן תנאי הכרחי לעריכת התערבויות פסיכולוגיות. הנמצאים בהכשרה מעשית במסגרת לימודיהם או המתמחים בפסיכולוגיה יכולים לעסוק בהתערבויות מקצועיות רק בחסות הדרכה כחוק.

פסיכולוגים העוסקים בהדרכה, במחקר ובהתערבויות מקצועיות אחרות הכוללות שיטות החדשות להם, יעשו זאת רק אחרי שלמדו ועברו הכשרה בפיקוח, ובמידת הצורך, בליווי ייעוץ הולם. ההכשרה הייעוץ אמורים להינתן על ידי אנשים בעלי מיומנות והכשרה מקצועית מוכרת בתחומים או בשיטות אלו.

2.3 מיומנויות מקצועיות מותאמות

מאפיינים ייחודיים של אוכלוסיות שיש להתחשב בהם בעת ההתערבות הפסיכולוגית מחייבים את הפסיכולוגים להכיר את אותם מאפיינים. מאפיינים אלו כוללים: שפה, גיל, מגדר, מוצא אתני או לאומי, שונות תרבותית, אמונה דתית או אידאולוגית, נכות, בעיות התפתחותיות, מחלה, פגיעה גופנית ועוד. כדי לעבוד עם אוכלוסיות שונות על פסיכולוגים החסרים מיומנות והכשרה מתאימות לרכוש אותן או להפנות את הלקוח לפסיכולוג אחר הבקיא בתחום.

2.4 הצגת הזהות המקצועית

פסיכולוגים חייבים להציג עצמם בשמם המלא ומעמדם המקצועי הכולל את תחום התמחותם ומומחיותם, זאת בבהירות ונראות מרביים. עליהם להציג בחדר עבודתם תעודות המעידות על הכשרתם ועל הסמכתם המקצועית. במקומות שבהם נדרש לשאת תג עם פרטים אלו, עליהם לשאת תג כאמור. כמו כן, על פסיכולוגים לספק מידע על הסמכתם להתערבויות מקצועיות ספציפיות שבהן הוכשרו.

2.5 בעיות וקונפליקטים אישיים

על פסיכולוגים להיות מודעים לעצמם, למאפייניהם האישיים, לערכיהם ולאמונותיהם האישיות. על פסיכולוגים להכיר בכך שכל אלה, וכן בעיות וקונפליקטים אישיים, עלולים לפגוע ביושרה של עבודתם וביעילות ההתערבות המקצועית. לפיכך, כאשר פסיכולוג מודע לכך שבעיותיו האישיות עלולות לפגוע בעבודתו המקצועית, עליו לנקוט אמצעים מתאימים, כגון: הדרכה, קבלת ייעוץ או סיוע מקצועי. במידת הצורך עליו להגביל את עבודתו המקצועית או אף להפסיקה ולהציע למטופל חלופה.

3. הרשומה הפסיכולוגית

3.1 רשומה פסיכולוגית

רשומה פסיכולוגית היא תיעוד ההתערבויות הפסיכולוגיות. צבר הרשומות הפסיכולוגיות על הלקוח מבנה את התיק הפסיכולוגי. בין הרשומות יש לכלול: פגישת קבלה, חוזה טיפולי, רשומת אבחון והערכה, חוות דעת פסיכולוגית וסיכום טיפול המסתמך על כל הרשומות השוטפות. הרשומה השוטפת היא חלק בלתי נפרד מהתיק הפסיכולוגי, והיא כוללת בין השאר: סיכום מתומצת של כל מפגש עם הלקוח, כל מגע הקשור בו, התייעצויות, תמונה קלינית וכל מידע העולה בכרונולוגיה של הטיפול. כל רשומה חייבת להיות מתוארכת וחתומה, עם פרטי הלקוח המלאים ופרטי הפסיכולוג המטפל, ובמידת הצורך עם פרטי המדריך.

3.2 תכלית הרשומה הפסיכולוגית

הרשומה הפסיכולוגית היא תיעוד המכבד את העבודה המקצועית ואת לקוחותיה. תכלית הרשומה לשמור על המשכיות המקצועית, לקיים בקרה עליה, ולשמש כראייה משפטית. הרשומה מאפשרת להיענות לבקשת לקוחות לבחון את ההתערבות הפסיכולוגית שנעשתה בעניינם.

הלקוח או באי-כוחו רשאים לקבל העתק של הרשומה, וכל זאת תוך הקפדת הפסיכולוגים על כללי הסודיות והחיסיון.

3.3 חובת ניהול רשומה פסיכולוגית

על פסיכולוגים חלה חובה לתעד את העבודה הפסיכולוגית ברשומה פסיכולוגית, וזאת על פי כללי החוק, כללי האתיקה ונוהלי המערכת המנהלת את הרשומות.

החובה חלה על כלל הפסיכולוגים, וביחס לכל התערבות: פרטנית, קבוצתית, הדרכה, ייעוץ ואחרת. פסיכולוגים, כחלק מהחובה הטיפולית, חייבים ליידע את הלקוחות בדבר ניהול הרשומה, תנאי שמירתה והתנאים למסירתה, להם או לגורם שלישי.

במערכות פסיכולוגיות, ציבוריות או פרטיות, המנהלים הם האחראים על הבקרה ועל הניהול השוטף והעדכני של התיק הפסיכולוגי, וכן, לשמירתו בהתאם לכל דין. בקליניקה פרטית, חובת ניהול הרשומה הפסיכולוגית והתיק הפסיכולוגי ושמירתם חלה על הפסיכולוג העצמאי.

3.4 ביצוע הרשומה הפסיכולוגית

הרישום ברשומה הפסיכולוגית יכול להיעשות בעת התרחשותה של העבודה הפסיכולוגית או בסמוך לסיימה.

יש לארגן את הרשומה הפסיכולוגית בסדר כרונולוגי.

אפשר להפיק את הרשומה הפסיכולוגית באמצעים דיגיטליים. אם קיימת דרישה של המערכת למסמך על גבי נייר, יש להפיקו בנוסף לרשומה הממוחשבת.

יש להפריד בין רשומות של לקוחות. תיוק הרשומות חייב להיעשות בתיק פסיכולוגי נפרד לכל לקוח.

3.5 חתימה על הרשומה הפסיכולוגית

רשומה פסיכולוגית, בדומה לחוות דעת או לסיכום טיפול, חייבת להיות חתומה על ידי הכותב אותה, על פרטיו המקצועיים המלאים. אם המטפל הוא סטודנט בהכשרה מקצועית או מתמחה, על הפסיכולוג המדריך או המומחה המכיר את עניינה של הרשומה להוסיף גם את חתימתו.

3.6 שמירת רשומות פסיכולוגיות

תנאי השמירה של הרשומות הפסיכולוגיות מחייבים על פי דין הקפדה על כל תנאי הסודיות והחיסיון, וזאת בהתאם לאמצעים שבהם הן מופקות: ממוחשבות, גיליון נייר, או אמצעי מדיה שונים, ובהתייחס למקום שבו הן נשמרות: קליניקה פרטית, מערכת ציבורית, מאגרי נתונים וכל מערכת אחרת לשמירת רשומה פסיכולוגית.

על הרשומות הפסיכולוגיות להישמר במערכת שבע שנים מתום מועד הרישום האחרון.

רשומות הנוגעות לקטינים יש לשמור עד הגיע הקטין לגיל 25 שנים לפחות. רשומות של מי שלמד במסגרת חינוך מיוחד יישמרו שבע שנים לאחר סיום לימודיו.

רשומות של מטופל שנפטר יישמרו שבע שנים מיום הפטירה.

על פסיכולוגים העובדים במערכות ובמוסדות כמו מכונים, בתי חולים ומרפאות לא חלה חובה של שמירת הרשומות. אלו נשמרות במערכת שבה נערכה ההתערבות המקצועית.

שמירת הרשומות אמורה לתת מענה גם למצב שבו פסיכולוגים נאלצים להפסיק עבודתם באופן מתוכנן או

פתאומי. לפיכך, על פסיכולוגים ליידע את לקוחותיהם בדבר מקום שמירת הרשומות הפסיכולוגית.

3.7 גישה לרשומות הפסיכולוגיות

הגישה לרשומות הפסיכולוגיות ולתיק הפסיכולוגי לא תותר למי שאינם פסיכולוגים, כגון עובדי מנהל ומשק, אנשי מחשוב ותמיכה טכנית, או עוזרי מחקר. אם הדבר נחוץ למילוי תפקידם, תותר להם הגישה לרשומות רק לאחר שהתחייבו בכתב לשמירה על סודיות.

3.8 תנאים לעיון ברשומה הפסיכולוגית וקבלת העתק

לקוחות או מייצגיהם החוקיים זכאים לקבל את רשומות התיק הפסיכולוגי. מתן התיק יתבצע בהתאם לנהלים ולכללים הקבועים במערכת שבה נערכה ההתערבות. פסיכולוגים רשאים לשקול שלא למסור ללקוחות העתק מהרשומה הפסיכולוגית אם במסירתה עלול להיגרם נזק.

במצבים שבהם סבור פסיכולוג כי אין למסור ללקוח או למייצגיו החוקיים את התיק הפסיכולוגי, כולו או חלקו, יפנה הפסיכולוג לוועדת האתיקה הפועלת בתוקף חוק זכויות החולה, וזו יכולה לבטל את החלטת הפסיכולוג או לאשרה.

3.9 תנאים למסירת העתק הרשומה הפסיכולוגית למי שאינו הלקוח או מייצגיו החוקיים

מסירת העתק רשומה למי שאינו הלקוח תתקיים בתנאי שהתקבלה הסכמה מפורשת וחתומה מהלקוח או ממייצגיו החוקיים על ויתור הסודיות.

במקרים שבהם חלה חובה על פי דין למסור את העתק הרשומה הפסיכולוגית לרשויות החוק, משטרה או בתי משפט, על הפסיכולוגים לפעול בהתאם לדין וזאת מתוך מאמץ ליידע את הלקוח ולשמור על טובתו. במקרים שבהם הרשומה אמורה להימסר או להיחשף לצוותים רב מקצועיים, על הפסיכולוג מוטלת חובה להפעיל שיקול דעת ביחס לתוכן החומרים שייחשפו.

במקרים שבהם הלקוח או מייצגיו החוקיים מתנגדים למסירת העתק מהרשומה הפסיכולוגית אף שהיא מתחייבת על פי דין כחיונית להגנה על אחרים, וכאשר הצורך במסירת המידע עדיף מן העניין שיש באי מסירתו, יש לפנות להתייעצות עם ועדת האתיקה הפועלת בתוקף חוק זכויות החולה.

3.10 מסירת רשומה פסיכולוגית אחרי סיום הטיפול

התנאים למסירת העתק התיק הפסיכולוגי או אחת מרשומותיו בתקופה שאחרי הטיפול הם חלק מחוזה ההתערבות.

התיק הפסיכולוגי של נפטר נשאר חסוי אלא אם בעיזבונו ציין אחרת. על הפסיכולוג לשקול תועלות ונזקים במסירת מידע מתוך התיק לשארים.

3.11 העברת רשומה פסיכולוגית במאגרי מידע

אין להעביר רשומות פסיכולוגיות למאגרי מידע שמחוץ למערכות שבהן עובדים הפסיכולוגים. פסיכולוג שידע כי המידע שקיים על לקוח שלו מועבר למאגר מידע חיצוני למערכת שבה התקבל המידע, יידע על כך את הלקוח.

3.12 רישום נמעני הרשומה הפסיכולוגית

ההעתק הנמסר ללקוח או למייצגיו החוקיים ימוען אליהם בלבד, ולא לכל מאן דבעי. בכל מקרה אחר ימוען ההעתק לגורם שבשבילו ויתרו הלקוח או מייצגיו על הסודיות. חובה לתעד מסירת העתק של הרשומות ברשומה, ולציין לידי מי נמסר.

3.13 רשומת אבחון ומסירת חומרי גלם

על פסיכולוגים לספק לבקשת הלקוחות את סיכום האבחון. מומלץ לצרף לסיכום האבחון מידע על ציוני התקן.

אין למסור חומרי גלם למי שאינו פסיכולוג. זאת, מטעמי שמירה על ביטחון המבחנים. רשומת האבחון המלאה וחומרי הגלם יימסרו ישירות רק לידי פסיכולוג בעל מומחיות בניתוח ממצאי האבחון שאותו הרשומה מסכמת. הפסיכולוג המאבחן יוודא את זהות הפסיכולוג שאליו מבקשים הלקוח או באי כוחו להעביר את החומרים.

באבחון למטרות השמה על הפסיכולוג לידע את הנבדק בעת עריכת ההסכמה מדעת למי תימסר הרשומה. מסירת רשומת האבחון תתבצע רק לאחר קבלת ויתור על סודיות מהנבדק או באי כוחו. אם נדרשת מסירת חומרי גלם של האבחון על ידי בית המשפט, על הפסיכולוג המוסר לוודא שהחומר יימסר לפסיכולוג מומחה בתחום.

3.14 תרשומת אישית שאינה חלק מהרשומה הפסיכולוגית

תרשומת אישית היא תרשומת שמנהלים פסיכולוגים וסטודנטים לפסיכולוגיה העוסקים בהתערבויות פסיכולוגיות לצורכי הכשרה, התפתחות, מחקר ומעקב אישי שלהם על תהליך עבודתם. התרשומת האישית היא של הפסיכולוג בלבד. בה הוא יכול לרשום הערות אישיות לעצמו, ועניינים שהוא או הלקוח לא היו רוצים שיהיו חלק מהרשומה הפסיכולוגית.

תרשומת זו אינה חלק מהרשומה הפסיכולוגית ואין לכרוך תרשומות אישיות עם רשומות פסיכולוגיות. התרשומת האישית צריכה להיות כתובה ומוחזקת בנפרד מהרשומה הפסיכולוגית, תוך ציון היותה תרשומת אישית. היא מתבצעת באחריות הרושם אותה, והוא האחראי הבלעדי לניהולה, לשמירתה ולביעורה. התרשומת האישית אינה חלק ממאגר המידע הנמצא במערכת המקצועית ולא חלות עליה חובות מסירה כפי שחלות על הרשומה הפסיכולוגית ועל התיק הפסיכולוגי. ניהול תרשומת אישית מחייב שמירה על כללי הסודיות.

4. סודיות מקצועית

4.1 שמירה על סודיות

פסיכולוגים חייבים בשמירת סודיות בנוגע לכל מידע מקצועי שברשותם. פסיכולוגים ישמרו על כבודם ועל פרטיותם של לקוחותיהם. לשם כך יקפידו על סודיות המידע שהגיע אליהם תוך כדי עיסוקם המקצועי, וזאת גם לאחר שהסתיים הקשר המקצועי עם הלקוח, ואף לאחר מותו.

4.2 החוזה על כללי הסודיות

בחוזה שנערך בתחילת ההתערבות המקצועית, על פסיכולוגים להגדיר ללקוחותיהם ולארגונים שאיתם

הם מקיימים קשר מקצועי, עסקי או מדעי, את כללי שמירת הסודיות. הבהרת כללי הסודיות וגבולותיהם נדרשת מחדש עם היווצרותן של נסיבות חדשות, או כשמשנתנה אופי ההתערבות הפסיכולוגית. בעבודה עם קטינים או עם חסרי ישע עלולות להיווצר דילמות בין זכות הקטין או חסר הישע המטופל לשמירת סודיות המידע, לבין זכות המייצגים החוקיים לקבלת מידע. על הפסיכולוג להיות ערני לדילמות אלו ולהתייחס אליהן כבר בשלב של ניסוח החוזה. כשבמהלך ההתערבות עולה הדילמה, על הפסיכולוג להפעיל שיקול דעת מקצועי בחשיפת המידע בפני האפוסטרופוסים, ולשתף במידת האפשר את הקטין או חסר הישע בדבר העברת המידע באופן התואם את גילו ויכולותיו הפסיכולוגיות.

4.3 תנאים להסרת החיסיון על המידע

פסיכולוגים יפעילו שיקול דעת במסירת מידע שהושג בתהליך עבודתם. הם ימסרו מידע רק למטרות מקצועיות חיוניות, על פי הוראות החוק, או בהסכמת הלקוח או מייצגיו החוקיים. על הפסיכולוגים לכלול בדיווחים ובייעוציים הנדרשים, בכתב או בעלפה, רק את המידע הנדרש למטרת הדיווח והייעוץ.

פסיכולוגים אינם מחויבים בשמירת הסודיות במקרים שבהם על פי חוות דעתם המקצועית המטופל נמצא במצב של סיכון לעצמו או לאחרים.

בהתערבות פסיכולוגית בקטינים ובחסרי ישע, כשעולה חשד שהמטופל הוא קורבן להזנחה או להתעללות נפשית, פיזית או מינית מצד האחראים לו, קיימת חובת דיווח אשר גוברת על חובת הסודיות. על הפסיכולוגים להעביר את המידע על הסיכון או החשד לסיכון לגורמים הקבועים על פי חוק: פקידי סעד או משטרה. כאשר פסיכולוגים נדרשים למסור מידע ולהפר סודיות על פי חוק, עליהם ליידע, במידת האפשר, את הלקוח או את מייצגיו החוקיים על מהלך זה.

4.4 חשיפת מידע הקשור בלקוחות

פסיכולוגים לא יחשפו בכתביהם, בהרצאותיהם או באמצעי תקשורת אחרים, מידע חסוי שהשיגו במהלך עבודתם אשר מאפשר זיהוי אישי של לקוחותיהם. הדבר נכון ביחס לכל סוג של התערבות, וביחס לכל סוג של פרסום, לרבות במחקר ובפרסום מדעי או ספרותי או אחר.

אם לקוח הסכים להשתתף במחקר, או הסכים לחשוף חומר הנוגע בעניינו, ואישר הסכמתו בכתב, הפסיכולוג רשאי לפעול רק לפי הסכמתו, וזאת לאחר שמסר ללקוח פרטים הנוגעים להסכמה זו ולהשלכותיה, ולאחר שהלקוח או מייצגיו החוקיים חתמו עליה.

הקלטה, צילום, צפייה במראה חד-כיוונית וכן נוכחותו של אדם נוסף בעת ההתערבות המקצועית ובמהלך מחקר, יתקיימו רק לאחר השגת הסכמה של המשתתפים או מייצגיהם החוקיים.

4.5 הגנה על מידע חסוי במאגרי נתונים

אם מידע חסוי הנוגע ללקוחות של פסיכולוגים מוכנס לבסיס נתונים או למערכת רישום בהיתר ועל פי דין, ואם בסיס הנתונים או מערכת הרישום זמינים לאנשים שהלקוחות לא אישרו להם גישה למידע שמאוחסן בו בעניינם, ישתמשו הפסיכולוגים בקודים או בשיטות אחרות כדי למנוע הכללת רכיבים מזהים אישיים של הלקוחות (כגון: שם, מספר זהות וכדומה).

5. הבניית הקשר המקצועי

5.1 הסכמה מדעת להתערבות מקצועית

החוזה המקצועי, בכתב או בעל־פה, הוא ההסכם שבין הפסיכולוג לבין הלקוח או מייצגיו החוקיים, והוא מחייב את שני הצדדים.

החוזה הוא חלק בלתי נפרד מהתיק הפסיכולוגי.

בכל התערבות מקצועית על הפסיכולוגים ליידע את הלקוחות ואת מייצגיהם, בשפה שתהיה מובנת להם, בכל הנוגע לעניינים הבאים: הפרטים המקצועיים; אופייה של ההתערבות המקצועית; מסגרתה של ההתערבות המקצועית; אופן היערכותה של ההתערבות המקצועית; תנאי הסודיות והחיסיון; קיומה של רשומה פסיכולוגית; ועניין ההסכמה מדעת.

בראשיתה של כל התערבות מקצועית פסיכולוגים חייבים להציג עצמם ולספק ללקוח ולמייצגיו החוקיים את כל הפרטים המקצועיים הנוגעים להתערבות המקצועית. בין הפרטים האלו נכללים תמיד המעמד מקצועי על פי החוק והצגת מומחיות כפי שהיא רשומה בפנקס הפסיכולוגים.

סמוך ככל האפשר לראשיתה של ההתערבות, פסיכולוגים יספקו מידע הולם על אופייה של ההתערבות הכוללת את תכליתה, סיכוייה, סיכונים וחלופותיה.

על פסיכולוגים למסור מידע על תנאי היערכות ההתערבות ובכלל זה לקבוע את מקום, מועד ומשך ההתערבות. כן יובהרו נהלים מוסכמים מראש לשינוי מועדי פגישות וביטולן ונהלים הקשורים בהסדרי תשלום.

תנאי הסודיות והחיסיון חייבים להיות מובהרים היטב בהתאם לכללי החוק.

בראשיתה של ההתערבות על הפסיכולוגים ליידע את הלקוח על דבר קיומו של תיק פסיכולוגי ועל הרשומות שבו על אודותיו. על הפסיכולוגים להבהיר את התנאים לשמירתו, לזכויות העיון בו ולקבלת העתק ממנו. באחריות הפסיכולוגים ליזום את קבלת ההסכמה מדעת, לדאוג לקיומה לאורך כל ההתערבות ולתעד אותה ברשומה.

ההסכמה מדעת הנדרשת מהלקוחות וממייצגיהם החוקיים תוצג כתנאי לקיומה של ההתערבות. ההסכמה מדעת יכולה להתקבל בחתימת הלקוח או מייצגיו או בהיגדיהם שבעל־פה. אם ההסכמה מדעת התקבלה בעל־פה, יש לתעד אותה ברשומה וליידע את הלקוח על דבר התייעוד.

5.2 ריבוי לקוחות

התערבויות שיש בהן ריבוי לקוחות כוללות, בין השאר, טיפול זוגי, משפחתי, קבוצתי ואחר, או התערבות הנוגעת לגורמים נוספים מלבד הלקוח, כמו התערבות בקטינים במערכות חינוכיות, לקוח המופנה על ידי ארגון כלשהו לטיפול, לאבחון או להתערבות אחרת.

בהתערבויות אלו על הפסיכולוגים להבהיר לפני תחילת ההתערבות את טיב זיקותיהם ללקוחות השונים. הבהרה זאת תכלול את תכלית תפקידו ומחויבותו של הפסיכולוג לכל אחד מהלקוחות. כמו כן, יובהרו גבולות הסודיות והחיסיון, וגבולות השימוש במידע שיעלה למול הלקוחות השונים.

כאשר התערבות נערכת במצב של ניגוד אינטרסים בין הלקוחות, הפסיכולוגים יבהירו מראש את אחריותם ומהות התערבותם ביחס לכל צד. במצבים מורכבים אלו, במידת הצורך יתייעצו הפסיכולוגים עם גורמים רלוונטיים או עם ועדת האתיקה.

התערבות בקטינים ובחסרי ישע כרוכה בהכרח בעבודה שבה יש ריבוי לקוחות: הילד או הנער, ההורים או האפוטרופוסים, מערכות חינוכיות או מערכות טיפוליות אחרות, פקידי סעד ולעתים גם בתי משפט.

במערכת מורכבת על הפסיכולוג לקבל החלטות מקצועיות אוטונומיות, תוך הקפדה יתרה על כללי החוק והאתיקה המקצועית.

5.3 קטינים וחסרי ישע

פסיכולוגים העובדים עם לקוח קטין או חסר ישע שאינו כשיר לתת הסכמה, חייבים לקבל הסכמה מדעת ממייצגי הלקוח שהוסמכו לכך על פי חוק.

גם אם הסכמתו של קטין או של חסר ישע אינה נדרשת על פי החוק, הרי שעל הפסיכולוגים לעשות את המרב כדי לספק למטופל מידע כך שתתאפשר התערבות מקצועית מיטבית. המידע אמור להיות תואם את גילו ויכולותיו הפסיכולוגיות של הקטין או של חסר הישע, ומתוך שיקול דעת מקצועי ביחס לטובתו ולאפשרות לקבל את הסכמתו להתערבות הפסיכולוגית.

5.4 קבלת הסכמה משני ההורים להתערבות מקצועית בילדם

בטיפול בקטינים יש לקבל את הסכמת שני ההורים לקיומה של ההתערבות, מאחר שהם האפוסטרופוסים הטבעיים של הקטין. במקרה של הורים נשואים, אפשר, באישור מנהל המערכת או המדריך, לוותר על הסכמה מדעת של אחד מבני הזוג.

שינויים בתנאי ההתערבות מחייבים חידושה של ההסכמה מדעת משני ההורים.

אם אי אפשר ליצור קשר עם אחד ההורים כדי לקבל את הסכמתו להתערבות, או כשאחד ההורים מתנגד להתערבות, יש להפנות את ההורה שנתן את הסכמתו לבית המשפט, ישירות או באמצעות פקיד סעד לחוק נוער, וזאת כדי לקבל מבית המשפט היתר לקיום ההתערבות.

כאשר ההתערבות היא דחופה והכרחית, ורק הורה אחד נתן הסכמתו לה, חובה לידע את ההורה האחר על דבר קיומה של ההתערבות.

5.5 הסדרים כספיים בתוך הבניית הקשר המקצועי

על פסיכולוגים חל איסור לנצל את ההתקשרות המקצועית עם הלקוחות לשם קבלת טובות הנאה. הם רשאים לקבל רק תשלום כספי עבור עבודתם.

כשמתעוררים אילוצים כספיים העלולים להשפיע על המשך ביצוע ההתערבות הפסיכולוגית, על הפסיכולוג לדון על כך עם הלקוח או עם מייצגיו החוקיים, וכן עליו לדון איתם על פתרונות אפשריים לבעיה.

כשלקוח או מייצגיו החוקיים אינם משלמים כמוסכם בחוזה, מהווה הדבר הפרת חוזה בין הפסיכולוג לבין הלקוח. מתפקידו של הפסיכולוג לעשות ככל יכולתו כדי למנוע מצב של הצטברות חובות כספיים מצד הלקוח. במקרה של חוב שלא נפרע יהיה הפסיכולוג רשאי לנקוט אמצעים, לרבות אמצעים משפטיים, כדי לגבות את שכרו. נקיטת אמצעים כאלה לאחר אזהרה אינה מהווה הפרה של הקוד האתי.

במקרים שבהם הלקוח הוא קטין או חסר ישע, ומייצגיו החוקיים אינם משלמים כמוסכם מראש בעבור השירותים, חשוב כי הפסיכולוג יעשה ככל האפשר למזעור הנזק שייגרם עקב נקיטת אמצעים שונים לגביית שכרו.

5.6 קשר מקצועי בין פסיכולוג ולקוח בזיקה לקשרים מקצועיים נוספים

פסיכולוג רשאי לעסוק בהתערבויות מקצועיות גם כשהלקוח מקבל שירותים בעלי זיקה דומה מאיש מקצוע אחר, כמו פסיכיאטר, עובד סוציאלי, או פסיכולוג בעל מיומנות ייחודית.

בהתערבויות רב מקצועיות אלו על הפסיכולוג לדון עם הלקוח או עם מייצגיו החוקיים על מבנה ההתערבות

הרב מקצועית, ולקבל הסכמתם למבנה זה.

בהתערבויות רב מקצועיות מוטלת על הפסיכולוגים אחריות לשקול בזהירות את נושאי התערבותם כדי למזער את הסיכון לבלבול, לכפילות ולקונפליקטים בקרב הלקוח או מייצגיו החוקיים, וכן גם בקרב אנשי המקצוע השונים.

במקרים שבהם פסיכולוג שוקל פנייה אל נותני השירות האחרים, עליו לנהוג בשקיפות מלאה מול הלקוח או מייצגיו החוקיים, ואף לשקול שיתופם וגיוסם בפנייה זו. ביצירת הקשר עם איש המקצוע האחר, על הפסיכולוג להקפיד על שמירת כללי הסודיות וקבלת ההסכמה הנחוצה.

6. יחסים מקצועיים בין פסיכולוגים ולקוחותיהם

6.1 הימנעות מפגיעה

פסיכולוגים לא ינצלו לרעה את כוחם ואת השפעתם המקצועיים, וזאת בכל התערבות מקצועית וביחס לכל הלקוחות שעמם הם עובדים ושעליהם הם מופקדים, בעבר או בהווה, במסגרת טיפול, ייעוץ, פיקוח, הדרכה, הערכה או כל סמכות אחרת.

פסיכולוגים יעשו ככל יכולתם כדי להימנע מפגיעה בלקוחותיהם. כאשר אי אפשר למנוע פגיעה כי היא חלק הכרחי בהתערבות המקצועית, יפעל הפסיכולוג לצמצמה ככל האפשר.

פסיכולוגים יכבדו את זכויות לקוחותיהם להחזיק בגישות ובדעות שונות משלהם. פסיכולוגים יפעלו ללא אפליה על רקע הבדלים אישיים או תרבותיים-חברתיים. אם קיימים הבדלים העלולים להשפיע על ההתערבות המקצועית, על הפסיכולוגים לפתוח זאת בשקיפות עם כל לקוח. במצב של הבדלים שאינם ניתנים לגישור, ישקלו הפסיכולוגים את המשך ההתערבות ויפנו את הלקוח לאיש מקצוע מתאים.

6.2 נאמנויות כפולות של הפסיכולוג

פסיכולוגים, ובעיקר אלו העובדים במערכות חינוכיות וארגוניות אחרות, נתונים במצב של נאמנות כפולה. נאמנותם היא בו בזמן הן ללקוח הן למערכות הקשורות להתערבות המקצועית, דבר היוצר מועדות למחויבויות סותרות העלולה להשפיע לרעה על שיקול הדעת המקצועי.

במצבים של נאמנות כפולה, יבהירו הפסיכולוגים לעצמם, ללקוחות, למייצגים החוקיים ולמערכות המעורבות, את המחויבויות הצפויות ואת הדרכים להתמודדות עם מצבי ניגוד האינטרסים האפשריים.

במקרים של סתירה מהותית בין הנאמנויות, יפסיקו הפסיכולוגים את מתן ההתערבות הפסיכולוגית ויבחנו הצעה להתערבות חלופית.

בהתערבויות פסיכולוגיות בקטינים ובחסרי ישע נדרשת ערנות מיוחדת לריבוי הנאמנויות. במקרים אלו יקפידו הפסיכולוגים להגדיר מראש את מחויבויותיהם הצפויות, יתוו דרכים להתמודד עם ניגוד אינטרסים שעלול להיווצר, וזאת לפני כל הלקוחות המעורבים.

6.3 יחסים מקבילים בין פסיכולוג ולקוח

יחסים מקבילים מתקיימים כאשר לפסיכולוג יש קשר מקצועי עם הלקוח או עם מייצגיו החוקיים, ובו בזמן הוא מקיים עמם או עם קרוביהם קשר אחר.

פסיכולוג יימנע ממצב של יחסים מקבילים מאחר שאלו פוגעים במקצועיות ובטיב ההתערבות הפסיכולוגית. כמו כן, יחסים מקבילים הם בעלי פוטנציאל לסיכון ולניצול לרעה של הלקוח, או לחלופין, ניצול לרעה של

הפסיכולוג עצמו.

במצב שבו פסיכולוג מגלה שכתוצאה מגורמים בלתי צפויים נוצרו יחסים מקבילים, עליו לדון בכך עם הלקוחות, ולפתור זאת תוך התייחסות למיטב האינטרסים של הלקוח. במידה שיידרש, יש לשקול אפשרות של הפסקת ההתערבות הפסיכולוגית והפניית הלקוח לאיש מקצוע אחר.

6.4 יחסים מיניים בין פסיכולוג ולקוח

הקשר בין פסיכולוגים ולקוחותיהם הוא קשר של יחסי מרות במובן זה שהוא כולל בחובו גם השפעה וסמכות מקצועית. מכאן שעל פי חוק, פסיכולוגים לא יקיימו יחסי מין או קשרים ארוטיים עם לקוחותיהם ועם אחרים המשמעותיים ללקוחותיהם.

האיסור על קיום יחסי מין ויחסים ארוטיים חל גם על יחסי הדרכה. שם יחסי המרות הם מובהקים ולפסיכולוגים מדריכים ומנהלים אסור לקיים יחסים אלו עם סטודנטים, מודרכים או אחרים שהם בעלי סמכות ישירה עליהם.

אם פסיכולוגים מגלים שהם נמשכים מינית ללקוח במידה שעלולה לפגוע בפעילותם המקצועית, יתייעצו עם עמיתים, וישקלו להפסיק את ההתערבות. במידת הצורך ישקלו להעביר את הלקוח לפסיכולוג אחר. פסיכולוגים לא יבצעו התערבויות פסיכולוגיות לאנשים שהיה להם איתם קשר מיני או ארוטי בעבר. פסיכולוגים יימנעו מקשר מיני עם מטופליהם מהעבר, מצב שגם הוא חשש לניצול יחסי המרות שהיו בטיפול.

6.5 הפסקת הקשר המקצועי

פסיכולוגים יסיימו את ההתערבות המקצועית כאשר הלקוח אינו זקוק עוד להתערבות הפסיכולוגית ואין לו תועלת ממנה, כאשר עלול להיגרם נזק מהמשך ההתערבות הפסיכולוגית, או מכל סיבה אחרת מנומקת מקצועית.

לפני הפסקת הקשר המקצועי, למעט אם הדבר נמנע עקב התנהגות הלקוח, ידון הפסיכולוג עם הלקוח או עם מייצגיו החוקיים על משמעות סיום ההתערבות הפסיכולוגית.

במקרה של אילוצים להפסקת ההתערבות המקצועית (כגון: מחלה, חוסר זמינות, שינוי חוזה ההעסקה של הפסיכולוג וכדומה), ינקטו הפסיכולוגים אמצעים סבירים לתכנון המשך ההתערבות, אם זו נדרשת. במידת הצורך, יספק הפסיכולוג ייעוץ מתאים לפני הסיום, ויציע אנשי מקצוע חלופיים.

לאחר סיום הטיפול יימנע הפסיכולוג מקשר עסקי או חברותי עם הלקוח. זאת כדי למנוע חשש לשימוש לרעה ביחסי האמון שהיו בטיפול, וכדי לאפשר ללקוח, אם ירצה בעתיד, לשוב לקשר טיפולי עם הפסיכולוג.

6.6 מעבר לקוחות להתערבות פסיכולוגית או מקצועית אחרת

מעבר למסגרות המספקות התערבות פסיכולוגית או מקצועית אחרת קורה כאשר נסיבות המקרה מחייבות את הפסקת עבודת הפסיכולוג. הדבר יכול להתרחש ביוזמת הלקוח או מייצגיו החוקיים וכן ביוזמת הפסיכולוג.

במקרים אלו יסייע הפסיכולוג ככל האפשר ללקוח או למייצגיו החוקיים, להמשיך את ההתערבות המקצועית, כך שימוזערו נזקים ויישמרו התועלות.

6.7 מעבר לקוחות ממסגרת מערכתית למסגרת פרטית

פסיכולוגים המטפלים במסגרת ציבורית או אחרת, והסתיימה ההתערבות בשל סיום תפקידם או בשל סיום

סל השירותים אשר לו זכאי הלקוח, עליהם להיערך מבעוד מועד למצב זה, ולעשות הכול כדי למזער פגיעה אפשרית בלקוח.

במקרה שבו הלקוח מבקש מהפסיכולוג להמשיך אצלו טיפול במסגרת אחרת, פרטית או ציבורית, על הפסיכולוג לקבל אישור לכך מהממונים על המערכת שבה הועסק.

המשך ההתערבות הפסיכולוגית על ידי אותו פסיכולוג במסגרת אחרת מחייבת את הפסיכולוג לנסח עם הלקוח חוזה מקצועי חדש שבו מביע הלקוח את הסכמתו לתנאים החדשים.

6.8 דמי תיווך להפניות ובקשת המלצות של פסיכולוגים מלקוחותיהם

פסיכולוגים המפנים לקוחות למסגרת מקצועית אחרת אינם רשאים לגבות דמי תיווך. פסיכולוגים אינם רשאים לבקש המלצות או הצהרות תמיכה מלקוחותיהם וממייצגיהם החוקיים.

7. יחסים בין עמיתים

7.1 סולידריות בין פסיכולוגים

יחסים בין פסיכולוגים מבוססים על סולידריות מקצועית ושותפות בדאגה למתן השירות המיטבי ללקוחות. פסיכולוגים דואגים לקידומה של הפסיכולוגיה בישראל תוך שמירה על איכות המקצוע, רמתו הגבוהה וטיפוח צביונו האתי.

7.2 חוות דעת של פסיכולוגים על עמיתים, מודרכים וסטודנטים

פסיכולוגים יספקו חוות דעת על מיומנות מקצועית של פסיכולוגים עמיתים או על מודרכים, סטודנטים ואחרים שעמם מתקיימים קשרים מקצועיים. זאת במסגרת דרישות ההכשרה, התקנות והחוק. כל חוות דעת של פסיכולוג על עמית, מודרך או סטודנט תובא לידיעת נשואי חוות הדעת עוד בטרם הועברה לאחר. עם מסירת חוות הדעת למזמיניה, יימסר לנשוא חוות הדעת עותק ממנה. פסיכולוגים יימנעו מלתת חוות דעת על פסיכולוגים אחרים באמצעי התקשורת: בעיתונות, באתרי אינטרנט וכדומה.

7.3 קשיי תפקוד וליקויים המתגלים אצל עמיתים

פסיכולוגים המבחינים בקשיי תפקוד מקצועי או בהפרות של כללי האתיקה המקצועית אצל עמית, ינסו לדון עמו על כך. אם לא יחול שינוי, עליהם לפנות לוועדת האתיקה ולהתייעץ. אם שמו של העמית ייחשף בפני הוועדה, ראוי ליידע אותו על כך.

8. אבחון והערכה

8.1 אבחון והערכה בהקשר טיפולי ושאינו טיפולי

התערבות פסיכולוגית העוסקת באבחון ובהערכה מתאפיינת בשלוש תכליות עיקריות: אבחון למטרות טיפוליות, אבחון למטרות השמה ואבחון לצורך מתן חוות דעת פסיכולוגית בהקשר משפטי. עמדתו האתית של הפסיכולוג בכל המצבים צריכה להיות זהה: לפעול לפי כללי החוק, האתיקה וחוקה האבחון שלו עם הלקוח. כמו כן עליו לאזן באופן מיטבי בין מחויבויותיו לנבחן לבין אלו של המערכת שביקשה את האבחון.

8.2 שימוש הולם בכלי אבחון והערכה

פסיכולוגים יקפידו להשתמש בכלים אשר ידוע שמהימנותם ותקפותם מקובלים במדעי ההתנהגות ביחס למטרות האבחון. הם יפעילו שיקול דעת מקצועי בבחירת כלי האבחון וינמקו את בחירתם בהסתמך על אמות המידה והגישות התאורטיות המקובלות. על פסיכולוגים לבחור כלים המתאימים לנבדק בהתאם לגורמים אישיים כמו שפה, גיל ומין, ובהתאם לגורמים תרבותיים-חברתיים. פסיכולוגים ישתמשו בכלי אבחון ובטפסים תקינים לצינון, זאת לאחר שקיבלו הרשאה לכך מבעלי זכויות היוצרים או מנציגיהם החוקיים.

8.3 הסכמה מדעת לאבחון

פסיכולוגים יעשו הכול כדי להחתיים את הלקוח או את מייצגיו החוקיים על הסכמתם לאבחון. זאת לאחר שמסרו ללקוח או למייצגיו החוקיים את המידע הנדרש למתן הסכמה מדעת. אם ההסכמה ניתנה בדרך אחרת, כמו למול הגורם המפנה, על הפסיכולוגים לוודא את קיומה ולהקפיד לתעד זאת.

8.4 פירוש של תוצאות אבחון

פסיכולוגים אחראים להשתמש בכלי אבחון ולפרש את תוצאותיהם, וזאת גם אם השתמשו בשירותים ממוחשבים או אחרים לצורך הפירוש. בפירוש תוצאות אבחון, כולל פירוש ממוחשב, פסיכולוגים יתחשבו במגוון גורמים הקשורים בכלי האבחון ובאפיוני האדם המאובחן. עליהם להיות ערים לאפיונים שבכוחם להשפיע על שיפוטם או לפגוע בדיוק פירושיהם. בעת מתן פירוש לתוצאות המבחנים, על פסיכולוגים לציין את ההסתייגויות המרכזיות שיש להם לגבי דיוק פירושיהם או מגבלותיהם.

8.5 רשומת האבחון וחוות הדעת המבוססת עליה

האבחון וההערכה יתועדו ברשומת האבחון אשר מהווה חלק בלתי נפרד מתיקו הפסיכולוגי של הלקוח. חומרי הגלם של האבחון אינם חלק מתיקו של הלקוח. בהכנת ההערכות, ההמלצות והדוחות הפסיכולוגיים, יתבססו הפסיכולוגים על איסוף מדעי שיטתי ועל כלי אבחון מקובלים המספקים בסיס הולם לממצאיהם. פסיכולוגים יצינו בפירוט בכל דוח פסיכולוגי באילו כלים השתמשו לביצוע האבחון. פסיכולוגים יבטיחו שחוות דעת הנכתבות על ידם יתבססו על חומר האבחון וההערכה, ועליהן להיות מנומקות לפי חומר זה.

פסיכולוגים יימנעו מעריכת חוות דעת מוטות. פסיכולוגים ימסרו לצד שלישי חוות דעת מבוססת על האבחון רק בהסכמת הלקוח או מייצגיו החוקיים, ובהתאם להוראות החוק.

8.6 חתימות על אבחון והערכה

המאבחן בפועל חייב לחתום על חוות הדעת, גם אם יש צורך בחתימות נוספות. פסיכולוגים המאבחנים וחותמים על חוות הדעת יצינו את מעמדם המקצועי ואת תחום מומחיותם. אם נדרשת חתימת פסיכולוג מדריך או מומחה, גם היא צריכה לכלול פרטים ביחס למעמד המקצועי ולתפקידו באשר לאבחון. בחתימתו שותף הפסיכולוג המדריך או המומחה באחריות על חוות הדעת שנכתבה על ידי המאבחן.

8.7 מסירה של תוצאות אבחון ומשוב ללקוחות

בעת מתן משוב ללקוחות המבוסס על האבחון, יספקו הפסיכולוגים הסבר בשפה שתהיה מובנת לאדם המאובחן או למייצגיו החוקיים. הלקוח או מייצגיו החוקיים רשאים לקבל העתק של חוות דעת המבוססת על רשומת האבחון. במקרים שבהם הוסכם על כך מראש, הנבדקים יוכלו לקרוא את חוות הדעת או להעתיק ממנה קטעים, אך לא לקבלה. במקרים שבהם הפסיכולוג המאבחן סבור שקבלת רשומת האבחון או עיון בה עלולים להזיק לנבחן, עליו לציין זאת. במקרה זה יכול הפסיכולוג לפנות לוועדת אתיקה הפועלת בתוקף חוק זכויות החולה כדי לבקש שחרור ממסירת רשומת האבחון. (ר' 3.8).

8.8 שמירה על ביטחון כלי האבחון

פסיכולוגים לא ישתמשו במבחנים באופן שעלול לפגום בתקפותם ובמהימנותם. כלל זה מורה לפסיכולוגים לא להכין נבדקים לקראת אבחון פסיכולוגי ולא למסור חומרי גלם של אבחון לאלו שלא מוסמכים לכך. אם עולה דרישה לקבלת חומרי הגלם של כלי האבחון, הם יימסרו רק לפסיכולוג בעל בקיאות באותו כלי אבחוני. פסיכולוגים יכשירו בכלי אבחון פסיכולוגיים רק את אלה שהם פסיכולוגים, מתמחים או סטודנטים לפסיכולוגיה.

9. פסיכולוגיה ומערכת המשפט

9.1 עיסוק בפסיכולוגיה משפטית

העיסוק בפסיכולוגיה משפטית מעורר מטבעו דילמות מוסריות וקונפליקטים אתיים כבדי משקל. על פסיכולוג המתבקש להתערבות כזו להיות ערני למצבים אלו. עליו לפעול במקצועיות מרבית, בהתאם לכללי החוק ולכללי האתיקה, ולשקול במידת הצורך התייעצות עם עמיתים או עם ועדת האתיקה.

9.2 עדות פסיכולוג בבית משפט

מתן עדות לבית המשפט היא חובה משפטית ואזרחית, ופסיכולוג שמוזמן על ידי בית המשפט להעיד, חייב

לעשות זאת בהתאם לכל כללי הסודיות והחיסיון. עדותו וחוות דעתו משמשות כראיה במשפט, ומסייעות לבית המשפט בחקר האמת ובהכרעת הדין.

9.3 פסיכולוג העוסק במתן חוות דעת מקצועית לבית משפט

פסיכולוג לא יעסוק בעריכת חוות דעת לבית המשפט אלא אם כן הוא מומחה, ורכש מיומנויות מקצועיות בתחום שעליו הוא נותן את חוות הדעת. על הפסיכולוג נותן חוות הדעת להיות מצוי בספרות העוסקת בפסיכולוגיה משפטית וכן במסמכי סטנדרטים לכתיבת חוות דעת פסיכולוגית לבית המשפט שהופצו בקהילה המקצועית.

פסיכולוג הנותן חוות דעת מקצועית לבית המשפט חייב לשתף את בית המשפט הן בהליכי איסוף עובדות המשמשות בסיס למסקנותיו הן בהליכי עיבודן והדרך שבה שימשו אותו לצורך הסקת מסקנותיו. פסיכולוג יחווה דעתו רק בנושאים המקצועיים ולא יכלול בחוות הדעת קביעה בעניין שהוא משפטי ושהוא בתחום שיקול דעתו הבלעדי של בית המשפט.

9.4 פסיכולוג המתבקש לתת חוות דעת משפטית

עדיף שפסיכולוג המוזמן לתת חוות דעת פסיכולוגית לבית המשפט ימונה בידי גורם ניטרלי, כגון בית המשפט, או שמינויו יהיה בהסכמת כל הצדדים המעורבים. על פסיכולוג הממונה מטעם אחד הצדדים להיות מודע לקיומן של הטיות שהן מועדות מעצם המינוי על ידי צד אחד, ולמזער כל הטיה אפשרית. פסיכולוג המוסר חוות דעת לבית המשפט צריך להבהיר ללקוחותיו כי חוות דעתו תהיה מבוססת על ממצאי האבחון וההערכה בלבד.

9.5 יחסי הפסיכולוג ונשוא עדותו בבית המשפט

לפני מתן חוות דעת פסיכולוגית לבית המשפט, על הפסיכולוג לקבל את ההסכמה מדעת של הנבדק. במצב שבו הנבדק מתנגד לעריכת חוות הדעת, על הפסיכולוג להבהיר שאין באפשרותו לתת חוות דעת מקצועית בתנאים אלו.

בחווה המקצועי שיערך עם הנבדק לפני התחלת הבדיקה, יבהיר הפסיכולוג מטעם מי ולאילו מטרה נערכת הבדיקה, למי תועבר חוות הדעת שהוא מכין על אודותיו ואת מגבלות השמירה על סודיות בחוות דעת משפטית מסוג זה.

בנסיבות מתאימות, ולפי בקשה מיוחדת של בית משפט או בית דין, אפשר לערוך חוות דעת ללא בדיקה ישירה של הנבדק אלא על בסיס ניתוח נתונים שנאספו בידי אחרים. יש להבהיר היטב בגוף חוות דעת כזו כי היא נערכה ללא בדיקה ישירה של האדם שאליו היא מתייחסת. עוד יש להסביר את הנסיבות שגרמו לכך, ולציין את המגבלות המקצועיות החלות על חוות דעת הנערכת בתנאים מגבילים שכאלה.

9.6 חוות דעת פסיכולוגית לבית משפט הקשורה בקטינים ובחשרי ישע

בחוות דעת פסיכולוגיות הנוגעות לקטינים ולחשרי ישע, כאשר עולה מידע שעלול לשמש ככלי ניגוח בין צדדים מסוכסכים או להזיק בדרך אחרת, על פסיכולוגים לגלות ערנות ולהפעיל שיקול דעת בדבר חשיפתו. בחוות דעת פסיכולוגיות לבית המשפט, שבהן מדווחים ממצאים על האפוטרופוסים, יש לספק מידע ענייני ותמציתי שחיוני להבנת השיקולים של כותב חוות הדעת, תוך הימנעות מפירוט יתר שעלול לשמש כלי ניגוח בין הצדדים.

9.7 חוות דעת שנייה

כשפסיכולוג מתבקש לתת חוות דעת מקצועית על חוות דעת של עמית, עליו ליידע את עמיתו על כך. במקרים שיש מניעה מכך כמו בהליך משפטי או משמעתי הקשורים בחוות הדעת, ישקול הפסיכולוג באם ניתן ליידע את העמית.

9.8 מסירת חומרי גלם בערכאות משפטיות

אין למסור חומר גלם של אבחונים לבית המשפט או לעורכי הדין, אלא לפסיכולוג מומחה בתחום. הפסיכולוג המוסר את חומר הגלם אמור לוודא את זהות הפסיכולוג המקבל את חומר הגלם וכן את התמחותו טרם המסירה.

10. התערבות פסיכולוגית באמצעים מרחוק

10.1 התערבות מקצועית באמצעות מדיה, שאינה פנים אל פנים

כל כללי האתיקה והחוק החלים על התערבות פסיכולוגית פנים אל פנים חלים גם על התערבות פסיכולוגית מרחוק. גם בהתערבות זו על פסיכולוגים להקפיד לקיים רמה מקצועית גבוהה, לשמור על כבוד הלקוחות ולשמור על כבוד המקצוע.

התערבות מקצועית פסיכולוגית באמצעים אלקטרוניים מחייבת ראשית לכול מיומנות בהתערבות מקצועית פנים אל פנים.

על פסיכולוגים להיות בקיאים בידע המקצועי והמחקרי העוסק בטיפול באמצעים אלקטרוניים, ולהתעדכן בו. עליהם להתחשב בו בקבלת החלטות לגבי השיטות והתנאים שבהם תיערך ההתערבות. על ההתערבות הפסיכולוגית מרחוק להיות מותאמת ומתוכננת על פי הצרכים של הלקוח ובהתחשב במגבלות הטכנולוגיה האלקטרונית.

10.2 החוזה המקצועי בהתערבות פסיכולוגית באמצעים אלקטרוניים

לפני תחילת ההתערבות הפסיכולוגית מרחוק על הפסיכולוג לזהות את עצמו, כולל מעמדו המקצועי ותחום התמחותו. עליו לוודא את זהות הלקוח כך שתהיה לו הוודאות המרבית עם מי הוא בקשר.

גם בהתערבות מרחוק, על פסיכולוגים לדאוג להסכמה מדעת של הלקוח או של מייצגיו החוקיים, וזאת באחת משתי הדרכים: פגישה פנים אל פנים או דרך עמית בסביבת הלקוח.

אם יש צורך לעשות הערכה פנים אל פנים לפני התחלת ההתערבות, יבצע זאת הפסיכולוג עצמו או איש מקצוע אחר.

על הפסיכולוגים להתייחס למועדים, לזמינות ולתכיפות ההתקשרויות, וכן לתקלות טכנולוגיות אפשריות שעלולות לגרום לכישלון ההתקשרות. יש לתכנן עם הלקוחות היערכות למצב זה.

על החוזה לכלול גם את תכנון דרכי ההתקשרות לקיום ההתערבות הפסיכולוגית, מועדיה ותכיפותה.

10.3 אמצעים לאבטחת פרטיות של התערבות מרחוק

על פסיכולוגים העובדים באמצעים טכנולוגיים המאפשרים קיומה של התערבות מרחוק מוטלת האחריות להבטיח שתישמר הפרטיות של לקוחותיהם. על הפסיכולוגים ללמוד טכנולוגיות לשמירה על פרטיות באמצעים אלקטרוניים, ולהשתמש בהן כדי להבטיח שמירה על פרטיות הלקוחות. עליהם לדווח

ללקוחותיהם באילו אמצעי זהירות נקטו לשמירת הפרטיות, ומה על הלקוחות לעשות כדי לשמור במקביל על פרטיותם במקום שבו הם נמצאים.

10.4 רשומה פסיכולוגית בהתערבות מרחוק

על רישום ההתערבות מרחוק חלים כל הכללים הנוגעים לרשומות פסיכולוגיות בהתערבויות פנים אל פנים. הרשומה תכלול רישום של כל המפגשים שנעשו בכל אמצעי תקשורת שהוא.

10.5 הפסקת התערבות פסיכולוגית באמצעים מרחוק

אם נוצרות נסיבות שבהן אי אפשר להמשיך לערוך התערבות פסיכולוגית מרחוק תוך קיום כללי האתיקה והחוק, יחדל הפסיכולוג מהתערבות זו. כשעולה הצורך בטיפול פנים אל פנים, יש לספק אותו ללקוח או לסייע לו באיתור פסיכולוג אחר בסביבתו.

10.6 התערבויות מרחוק עם לקוחות מחוץ לישראל

בהתערבות מרחוק כשהלקוח אינו נמצא בישראל, על הפסיכולוג לדעת את החוקים והכללים הנוגעים להתערבויות פסיכולוגיות במדינה שבה נמצא הלקוח ולנהוג גם בהתאם להם.

10.7 אבחון פסיכולוגי והערכה מרחוק

בהתערבות מרחוק על הפסיכולוג לשקול ביתר שאת שאלות של שמירה על תקפות ומהימנות, חשיפה של כלי אבחון ופגיעה בזכויות יוצרים של מחברי כלי אבחון.

10.8 התערבויות מרחוק בקטינים ובחסרי ישע

התערבויות מרחוק בקטינים ובחסרי ישע מחייבות את הפסיכולוג בקיום כל כללי האתיקה והחוק החלים על התערבויות פנים אל פנים. הדבר כולל גם את ההתקשרות עם מייצגיהם ואת קבלת הסכמתם, וכן את יצירת התנאים לדיווח לגורמים המוסמכים על מצבי סיכון של הקטין או של חסר הישע שיתגלו לפסיכולוג במהלך ההתערבות.

10.9 הופעת פסיכולוגים במדיה

פסיכולוגים המופיעים במדיה ישמרו על כבוד המקצוע וייצגו אותו באופן מכובד ונאות. פסיכולוגים המופיעים במדיה יצינו את מומחיותם ואת מעמדם המקצועי. עליהם לגבות מקצועית את העמדות אותן הם מציגים. אם הם מציגים עמדה אישית - עליהם להציגה ככזו. בהופעתם במדיה יימנעו פסיכולוגים ממתן הערכה וחוות דעת על אישיותו של אדם אחר, אלא אם קיבלו הסכמה מדעת ויוכלו להסביר על סמך מה הם מבססים את דעתם.

10.10 תוכניות במדיה שיש בהן מעורבות של פסיכולוגים

פסיכולוג שבוחר ללוות תוכניות במדיה שבהן נדרשת התערבות פסיכולוגית, חייב להכיר את מכלול הלחצים הנפשיים הכרוכים בהשתתפות בתוכנית כזו והשפעותיהם. הפסיכולוג ינקוט את כל אמצעי הזהירות כדי לוודא כי המשתתפים בתוכנית כשירים לעמוד בלחצים הללו. על הפסיכולוג להיות ערני למצב של נאמנות כפולה שבה הוא נמצא, למזער את נזקה האפשריים ולהעדיף תמיד את טובתם ואת רווחתם הנפשית של המשתתפים על פני טובת ההפקה.

אם ייקלע משתתף למצוקה נפשית במהלך התוכנית, על הפסיכולוג המלווה להפעיל שיקול דעת ביחס לצורך בהתערבות מקצועית ובמידת הצורך, להמליץ על הפסקת השתתפות המשתתף בתוכנית. חוות דעת זו תהיה כפופה לכל כללי האתיקה המקצועית, תהיה מתועדת והמשתתף או באי כוחו יהיו זכאים לקבלה אם ידרשו זאת.

11. אתיקה בהדרכה

פסיכולוגים מדריכים ופסיכולוגים בהסמכה להדרכה ייקראו להלן מדריכים. מודרכים הם לקוחות של מדריכים וכן של המערכת שבה מתקיימת ההדרכה. המדריכים יושיטו עזרה מרבית בהדרכה, בעבודה ובהשתלמות לסטודנטים ולמתמחים בפסיכולוגיה, ולכל העובדים שבפיקוחם המקצועי או האדמיניסטרטיבי. המדריכים ידאגו לביסוס חוזה הדרכה, שבו בין השאר יבהירו גבולות סודיות וגבולות אחריות ביחס למטופלים וללקוחות אחרים של המודרכים. בקשרי הדרכה מקצועיים ואקדמיים, יקיימו המדריכים הליך הולם של מתן משוב שוטף למודרכים ולסטודנטים. מדריכים ינהלו רשומת הדרכה והליכי חוות דעת בהתאם לנדרש, וימסרו חוות דעת מקצועית על מודרכיהם רק לאחר שהמודרכים יודעו על כך ועיינו בחוות הדעת.

12. מחקר ופרסום מדעי

12.1 התנהלות אתית במחקר

פסיכולוגים העורכים מחקרים ידאגו לקבלת אישור למחקר מהוועדות המאשרות מחקרים ואשר פועלות במערכות שבמסגרתן נערך המחקר. ללא אישור זה אין להתחיל בהעברת המחקר. פסיכולוגים ישמרו על העקרונות ועל הכללים המנחים של האתיקה המקצועית בביצוע מחקרים הנערכים על ידם או על ידי אחרים הנמצאים בפיקוחם. חוקרים ועוזריהם רשאים למלא רק את התפקידים שאליהם הוכשרו והוכנו בצורה הולמת.

12.2 דאגה למשתתפים במחקר

טרם תחילת המחקר, פסיכולוגים יקבלו מהמשתתפים או ממייצגיהם החוקיים את חתימתם על הסכמתם מדעת להשתתפות במחקר ולשימוש בעזרי המחקר. חתימה זו תתקבל רק לאחר שהפסיכולוגים הסבירו בשפה מובנת את אופי המחקר ואת הנדרש מהנבדקים. על הפסיכולוגים להציג לפני המשתתפים או ממייצגיהם את הסיכויים והסיכונים שבמחקר. עליהם להבהיר למשתתפים שהם חופשיים להשתתף, לסרב להשתתף או לפרוש מהמחקר. אם קיימים תמריצים, עליהם להבהיר את המדיניות לקבלתם ומה טיבם. אין להציע תמריצים בלתי הולמים כדי להשיג הסכמה להשתתף במחקר. כשמשתתפי המחקר הם סטודנטים או כפיפים, ידאגו הפסיכולוגים עורכי המחקר להגן עליהם מהתוצאות האפשריות של סירוב להשתתף במחקר או פרישה ממנו.

פסיכולוגים ייתנו גם לילדים וגם לחסרי ישע שאינם יכולים על פי דין לתת את הסכמתם הסבר על המחקר, לפי רמת הבנתם, ויקבלו את הסכמת האחראים עליהם בכתב. פסיכולוגים ידאגו להגנה הולמת, לכבודם ולרווחתם של המשתתפים במחקר, לשמירת הסודיות של המשתתפים וכן של אנשים אחרים שיכולים להיות מושפעים מהניסוי או מהמחקר.

12.3 מצבים שנויים במחלוקת וניגודי עניינים

במצבים שנויים במחלוקת, או במצבים של ניגוד עניינים כלשהו, הקשורים במחקר, ייזמו הפסיכולוגים החוקרים ועוזריהם התייעצויות עם ועדת האתיקה במוסד שבו נערך המחקר או עם ועדת האתיקה של הסתדרות הפסיכולוגים בישראל.

12.4 דאגה לבעלי חיים במחקר

פסיכולוגים העורכים מחקר המשתף בעלי חיים, ינהגו בהם בגישה הומאנית. פסיכולוגים המיומנים בשיטות מחקרי מעבדה בחיות, ויש להם הכשרה וניסיון בטיפול בחיות מעבדה, יפקחו על כל ההליכים המערבים חיות, ויהיו אחראים להבטיח התחשבות נאותה בבריאותן, רווחתן ומזעור סבלן. שימוש בהליך החושף חיה לכאב, ללחץ או למחסור, ייעשה רק אם לא קיים הליך חלופי, ואם המטרה מוצדקת לאור הערך המדעי הצפוי.

12.5 השתתפות בפרסום מחקרים

פסיכולוגים יהיו בעלי זכויות יוצרים לפרסום עבודה ומחקר רק כשהם ביצעו אותם או תרמו משמעותית לביצוע המחקר. בפרסום מדעי, ההגדרה של כותב עיקרי וקרדיט פרסומי אחר ישקפו את התרומה המדעית של הנוגעים בדבר, ללא קשר לסטטוס האקדמי או המוסדי שלהם. סטודנט יצוין ככותב ראשי במאמר שמשותפים בו כמה כותבים, כאשר המאמר מבוסס על עבודתו והוא כתב את המאמר.

12.6 בודקי עבודות מחקר

פסיכולוגים הבודקים עבודה מחקרית, הצעת מחקר או חומר המיועד לפרסום או לקבלת מענק או לכל תכלית אחרת, ישמרו על סודיות הן ביחס לאלו שהגישו את החומר הן ביחס לחומר עצמו. כמו כן, הם ישמרו גם על זכויות הבעלות של המגישים על החומר שהגישו.

13. הצגה עצמית מקצועית ופרסום

13.1 הצגה עצמית על פי חוק

פסיכולוגים יזהו את עצמם בשקיפות ובאמינות. עליהם לציין את דרגתם: מתמחה, מומחה או מומחה מדריך, וכן עליהם לציין את תחום מומחיותם המוכר על ידי משרד הבריאות ומספר הרישום בפנקס הפסיכולוגים. הצגה עצמית זו תופיע על כל מסמך מקצועי מטעמם: קבלות, חשבונות, נייר עם לוגו, כרטיס ביקור, חותמת וכיו"ב.

פסיכולוגים לא יציגו עצמם בצורה מטעה בכל הקשור במומחיותם, בהכשרתם ובמיומנותם. פסיכולוגים לא ישתמשו במילה "מומחה" אלא רק עבור המומחיות המוכרות על פי חוק. המומחיות המוכרות כיום: קלינית, חברתית-תעסוקתית-ארגונית, חינוכית, שיקומית, רפואית והתפתחותית. תואר מומחה בפסיכולוגיה שמור רק לתחומים אלו. בתחומי עיסוק אחרים אפשר לציין "בהתאמה לתעודה המוכיחה זאת".

התואר "פסיכולוג בכיר" הוא תואר ניהולי השמור לפסיכולוגים במשרה מנהלית ציבורית. פסיכולוגים המשתמשים בתואר אקדמי ממקצוע שאיננו פסיכולוגיה יצינו את התחום האקדמי של התואר. פסיכולוגים ישתמשו בתואר אקדמי רק אם הוא מוכר בישראל על ידי הגופים המוסמכים להכרה בתארים אקדמיים.

13.2 פרסום מקצועי

פסיכולוגים לא יעשו פרסומת לצריכת טיפול פסיכולוגי שאינו חיוני על פי אמות המידה המקובלות במקצוע. כשפסיכולוגים מיידעים את הציבור על עיסוקם למען הרחבת חוג לקוחותיהם, אסור להם לעשות זאת בדרך של פיתוי, יצירת חשש או הפחדה.

כשפסיכולוגים מיידעים את הציבור על אודות עצמם, תחומי העניין המקצועיים שלהם ותחומי ההתערבויות המקצועיות שלהם, הם יעשו זאת באופן שאינו בניגוד לחוק, ולא יפרסמו מידע שיש בו כדי להטעות את הציבור או לפגוע בכבוד המקצוע.

פסיכולוגים לא ייקחו חלק בפרסום הכולל שבח למיומנותם, לידיעותיהם ולכשירותם המקצועית, אלא יסתפקו בציון עובדתי של הכשרתם, ניסיונם וידיעותיהם בתחומים המקצועיים.

פסיכולוגים לא ישתמשו בשמם, בתמונתם או בכל פרט אפשרי אחר לזיהוי של לקוחות למטרות פרסום.

פסיכולוגים לא יפרסמו דברי זלזול, השמצה או שלילת כשירות של פסיכולוג אחר.

פסיכולוגים לא ייקחו חלק בפרסומת בדבר מתן שירותים פסיכולוגיים על ידי מי שאינם פסיכולוגים, ועליהם אף למנוע פרסום כזה.

על אף השימוש בלשון זכר יחיד או רבים, כל האמור לעיל - יפה לשני המגדרים.